

บทที่ 4

ความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายไทยและวิเคราะห์คำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับ ความผิดฐานรับของโจร

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่าในการบัญญัติความผิดฐานต่าง ๆ จะมีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นพื้นฐานในทางความคิดเสมอ และกฎหมายอาญาก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ในการบัญญัติกฎหมายอาญาด้านต่าง ๆ ขึ้นมานั้น ผู้ร่างมิได้กำหนดเอาไว้ชัดเจนว่าสิ่งใดคือคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนั้น ๆ หากแต่เป็นสิ่งที่แฝงอยู่ในบทบัญญัติของกฎหมาย และเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงเจตนารมณ์ของบทบัญญัติกฎหมาย อันจะต้องอาศัยความเข้าใจจึงจะสามารถนำกฎหมายไปใช้บังคับได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม สอดคล้องตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งการศึกษาถึงวิวัฒนาการความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของความผิดฐานต่าง ๆ จะช่วยให้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดฐานรับของโจร ซึ่งเป็นความผิดที่มีลักษณะเป็นการช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอื่น ๆ และเป็นความผิดที่ก่อให้เกิดหรือจูงใจให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอื่น ๆ ต่อไปอีก ดังนั้น การศึกษาความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของความผิดฐานรับของโจรจะทำให้เข้าใจว่าเหตุใดจึงต้องบัญญัติความผิดฐานนี้ขึ้นมาและสิ่งที่บทบัญญัตินี้ประสงค์จะคุ้มครองคืออะไร

กฎหมายอาญาต่างจากกฎหมายแพ่ง เพราะกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดให้หลายจำและรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง มุ่งประสงค์จะคุ้มครองให้ความปลอดภัยแก่สังคม โดยที่เอกชนมีหน้าที่ต้องเคารพต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ส่วนกฎหมายแพ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยสิทธิหน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาและบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้เสียหาย

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์มีกำเนิดมาจากความรู้สึกรังเกี้ยวรังเกียดกันทรัพย์ของมนุษย์นับแต่โบราณกาลมาแล้ว กล่าวคือ เมื่อมนุษย์เริ่มรู้จักหวงกันทรัพย์ที่ทำมาหาได้จึงก่อให้เกิดการยอมรับและเคารพซึ่งกันและกันในการยึดถือครอบครองและความเป็นเจ้าของ จึงเห็นพ้องต้องกันว่าการที่บุคคลใดกระทำความผิดประการใด ๆ อันมิชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์ของผู้อื่นย่อมเป็นการกระทำที่ไม่ชอบ ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองย่อมมีความชอบธรรมที่จะใช้กำลังป้องกันตลอดจนแก้แค้นทดแทนเอาแก่ผู้นั้นได้

4.1 ความเป็นมาของความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายไทย

4.1.1 สมัยกฎหมายตราสามดวง

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เริ่มมีการบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในสมัยสุโขทัย ดังจะเห็นได้จากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงในส่วนของกฎหมายลักษณะโจร¹ แต่ความผิดฐานรับของโจรซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ประการหนึ่งนั้นได้ถูกบัญญัติขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยอยุธยา ในสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 คือ กฎหมายลักษณะโจรและลักษณะโจรว่าด้วยสมโจร² ต่อมาจึงได้ตกทอดมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการตรวจชำระกฎหมายและรวบรวมไว้ในกฎหมายตราสามดวง โดยยังคงเนื้อหาสาระเช่นเดียวกันกับกฎหมายในสมัยอยุธยา

ความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดอาญาเก่าแก่ฐานหนึ่งในกฎหมายไทย ดังปรากฏในพระไอยการการลักษณะเบ็ดเสร็จ มาตรา 110³ ซึ่งได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้รับทรัพย์ใดๆ ไว้ โดยไม่พิจารณาว่าทรัพย์นั้นเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำผิดหรือไม่ และในกฎหมายลักษณะโจรมาตรา 105, 107, 111, 113, 147, 148, 149, 151, 152, 154 และ 155⁴ ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ให้ผู้รับ

¹ วิชา มหาคุณ (2523). *ประวัติศาสตร์กฎหมายและภาษากฎหมายไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). หน้า 13-14 และ 16.

² นภารัตน์ กิมทรง. (2550). *ความผิดฐานรับของโจร : กรณีการนำทรัพย์กลับคืนเจ้าของ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 7.

³ ร. แลงกาศ์ ก (2506). *กฎหมายตราสามดวง เล่ม 3*. พระนคร : องค์การคำคุณุสสภา. หน้า 156-157.

⁴ ร. แลงกาศ์ ก เล่มเดิม. หน้า 261-265.

พิจารณาเคมที่มาแห่งทรัพย์สินนั้น, ห้ามรับซื้อ รับจํานำ รับฝาก รับแลกเปลี่ยน เอาไปซ่อนหรือ คัดแปลงทรัพย์สินที่รู้ว่าเป็นของโจร, ซื้อของในตลาดโดยไม่รู้ว่าเป็นของโจรและถูกอายัดไว้แล้วให้ คินแก่เจ้าทรัพย์ กล่าวโดยสรุปคือผู้รับของโจรเป็นผู้สมรู้กับโจร ให้สิ่งโทษเช่นเดียวกับพวกโจร

นอกจากนี้ ตามพระราชกำหนดเก่า 10⁵ ได้บัญญัติห้ามการซื้อขายและรับจํานำของโจร โดยกำหนดให้ซื้อขายหรือจํานำกันตั้งแต่เวลากลางวัน เวลากลางคืนซื้อขายหรือจํานำกันได้แต่ของ กิน ให้ซื้อขายหรือจํานำกันได้แต่เฉพาะคนรู้จักกัน คนไม่รู้จักนำของหลวง ของผิดประเภทมา ขายหรือจํานำให้เจ้าพนักงานพิจารณาก่อน ถ้ามีคนวานกันมาขายหรือจํานำให้สอบถามเจ้าของ ก่อน ถ้าภูมิจานของผู้ขายหรือจํานำไม่สมกับของก็ให้ส่งเจ้าพนักงานพิจารณาก่อน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่ากฎหมายในสมัยเดิมได้กำหนดให้ความผิดฐานรับ ของโจรเป็นการสมรู้ร่วมคิดกับโจรและให้สิ่งโทษเช่นเดียวกับโจร อย่างไรก็ตาม สิ่งที่กฎหมาย ประสงค์จะคุ้มครองที่แท้จริงคือ สิทธิของผู้เป็นเจ้าของในการติดตามเอาทรัพย์สิน ซึ่งเห็นได้ ชัดเจนในกรณีของการซื้อของในตลาดโดยไม่รู้ว่าเป็นของโจรและของนั้นได้ถูกอายัดไว้แล้ว กรณี เช่นนี้ ให้คินของนั้นแก่ผู้เป็นเจ้าของ

4.1.2 สมัยกฎหมายอาญาลักษณะ ร.ศ.127

เนื่องจากความไม่เหมาะสมของกฎหมายตราสามดวงที่ขาดความชัดเจนและไม่มี มาตรฐานเดียวกันในการบังคับใช้กฎหมายของศาล กล่าวคือ ไม่มีการแบ่งเป็นความแพ่ง ความ อาญาให้ชัดเจน การระบุโทษไม่ชัดเจนและไม่เหมาะสม การแบ่งประเภทความผิดไม่เป็นแบบ สากล⁶ จึงทำให้ต้องมีการปฏิรูปกฎหมายในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กฎหมายลักษณะโจรจึงถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ.2512⁷ และได้ประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร. ศ.127⁸ แทน ซึ่งได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยแบ่งความผิดออกเป็น 8 หมวด ได้แก่ ความผิด

⁵ ร. แลงกาศ์ ข (2506). *กฎหมายตราสามดวง เล่ม 4*. พระนคร : องค์การค้ำคูลสุภา. หน้า 313-323.

⁶ กนิษฐา ชิตช่วง. “มูลเหตุของการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127”. *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์*. หน้า 79-94.

⁷ วรศักดิ์พิบูลย์ (2512). พระ. *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 119.

⁸ ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) ร.ศ.127 หน้า 207-210.

ฐานลักทรัพย์, วิวางทรัพย์, ปล้นทรัพย์และสลัด, กรร โขก, น้อ โกง, ยักยอกอันต้องอาญา, รับของโจร, ทำให้เสียชื่อเสียงและบุกรุก

สำหรับความผิดฐานรับของโจรได้ถูกบัญญัติไว้ในหมวดที่ 6 ของส่วนที่ 9 ว่าด้วยความผิดที่ประทุษร้ายแก่ทรัพย์ จำนวน 3 มาตรา คือ มาตรา 321, 322 และ 323

มาตรา 321 บัญญัติว่า

“ผู้ใดรู้ที่อยู่ว่าทรัพย์อย่างใดใด เป็นของได้มาโดยการกระทำผิดต่อกฎหมาย ถ้าแลมันกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังว่าต่อไปนี้ในมาตรานี้คือ

(1) มันซื้อ หรือรับ แลกเปลี่ยน หรือรับจํานำทรัพย์นั้นไว้ก็ดี

(2) มันรับทรัพย์นั้นไว้เป็นของกำนัล หรือเป็นของมอบฝาก หรือรับไว้ด้วยประการใดก็ดี

(3) มันซ่อนเร้น หรือช่วยจําหน่าย หรือช่วยพาเอาทรัพย์นั้นไปเสียให้พ้นก็ดี

ท่านว่ามันมีความผิดฐานรับของโจร ถ้าแลมันได้กระทำความผิดในการที่ได้ทรัพย์นั้นมา หรือว่ามันมิได้มีความผิดด้วยลักษณะในมาตรา 182 ด้วยแล้ว ท่านให้ลงอาญาจําคุกมันไว้ไม่เกินกว่า 5 ปี และให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง”

มาตรา 322 บัญญัติว่า

“ผู้ใดรับของโจรโดยมันรู้อยู่แล้วว่าเป็นของได้มาโดยฐานชิงทรัพย์ก็ดี หรือฐานปล้นทรัพย์ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจําคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงเจ็ดปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง”

มาตรา 323 บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำการรับของโจรเป็นปรกติธุระของตน ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจําคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไปจนถึงสิบปี แลให้ปรับตั้งแต่สองร้อยบาทขึ้นไปจนถึงห้าพันบาทด้วยอีกโทษหนึ่ง”

การที่มาตรา 321 บัญญัติลักษณะทรัพย์อันเป็นของโจรเอาไว้เพียงว่า “ทรัพย์อย่างใด ๆ เป็นของที่ได้มาโดยการกระทำผิดต่อกฎหมาย” นั้นหมายความว่า กฎหมายมิได้จํากัดว่าทรัพย์นั้นจะต้องได้มาโดยการกระทำความผิดฐานใดบ้าง กล่าวคือ ไม่มีการกำหนดความผิดมูลฐานเอาไว้แน่นอน อย่างไรก็ตาม หากทรัพย์นั้นได้มาโดยการกระทำความผิดกฎหมายแล้ว ไม่ว่าจะ

กฎหมายใด ฐานความผิดใด ผู้ที่รับทรัพย์สินนั้นไว้ก็มีความผิดฐานรับของโจรทั้งสิ้น ซึ่งหลักการในกฎหมายลักษณะอาญานี้ถือว่าของโจรจะต้องเป็นของโจรอยู่ตลอดไป ไม่ว่าจะได้ออนไปแล้วก็ทอดทิ้งก็ตาม หากผู้รับโอนรู้ว่าของนั้นเป็นของโจรก็มีความผิดฐานรับของโจร เพราะกฎหมายต้องการให้ความคุ้มครองแก่ผู้สุจริตเท่านั้น⁹ ส่วนมาตรา 322 เป็นเหตุฉกรรจ์ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น หากทรัพย์สินนั้นได้มาโดยการกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์

4.1.3 สมัยประมวลกฎหมายอาญา

สำหรับประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติความผิดฐานรับของโจรเอาไว้ในมาตรา 357 วรรคแรก โดยได้จำกัดเฉพาะทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดบางความผิดเท่านั้น ดังนั้นหากไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานฐานใดฐานหนึ่งตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็ไม่ถือว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของโจร ผู้ที่รับทรัพย์สินนั้นไปก็ไม่มีความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 วรรคแรก แต่อาจมีความผิดตามกฎหมายเฉพาะหากมีการบัญญัติไว้ เช่น พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 27 ทวิ¹⁰ ซึ่งมีการบัญญัติองค์ประกอบของความผิดไว้คล้ายคลึงกับมาตรา 357 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ ในส่วนของผู้กระทำ การกระทำองค์ประกอบภายในซึ่งก็คือเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 ในส่วนนี้กฎหมายทั้งสองฉบับได้บัญญัติไว้ในลักษณะเดียวกัน อย่างไรก็ตาม มีข้อที่บัญญัติแตกต่างกันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์แห่งการกระทำ กล่าวคือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 บัญญัติว่า “ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด” ส่วนพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 27 ทวิ บัญญัติว่า “ของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงอากรข้อห้ามหรือข้อจำกัด” นอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 ยังได้กำหนดเงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาววิสัยเอาไว้ด้วยซึ่งจะได้กล่าวถึงโดย

⁹ คณะกรรมการกฤษฎีกา. รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 447/213/2486. วันอังคารที่ 1 มิถุนายน 2486. เล่ม 26. หน้า 184-186. อ้างอิงใน มานิต กองชน สุวรรณ. เล่มเดิม. หน้า 43.

¹⁰ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 27 ทวิ บัญญัติว่า “ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจำนำ หรือรับไว้โดยประการใดซึ่งของอันตนรู้ว่าเป็นของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงอากรข้อห้ามหรือข้อจำกัด มีความผิดต้องระวางโทษปรับเป็นเงินสี่เท่าราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งปรับทั้งจำ” (มาตรา 27 ทวิ บัญญัติเพิ่มโดยพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 13) พ.ศ.2499).

ละเอียดต่อไป ในขณะที่พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 27 ทวิ ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขดังกล่าวเอาไว้ จึงเป็นที่เข้าใจได้ว่าสิ่งของใดที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงอากรข้อห้ามหรือข้อจำกัด ย่อมเป็นของรัายตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 27 ทวิ ทั้งสิ้น และผู้ใดที่รับทรัพย์สินดังกล่าวไว้โดยรู้ว่าเป็นของที่ได้นำเข้ามาในราชอาณาจักรโดยหลีกเลี่ยงอากรข้อห้ามหรือข้อจำกัดก็ย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 27 ทวิ

อย่างไรก็ตาม มาตรา 357 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ก็ยังคงยึดถือหลักการเดิมคือทรัพย์สินที่ตกเป็นของโจรแล้วก็ย่อมจะต้องเป็นของโจรตลอดไปไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้โอนกันไปแล้วก็ตาม

มาตรา 357 บัญญัติว่า

“ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาไปเสีย ซื่อ รับจำนำ หรือรับไว้โดยประการใดซึ่งทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฆาตกรรม โจรกรรม ทรัพย์ ไร่เอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อ โกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรับของโจร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดฐานรับของโจรนั้นได้กระทำเพื่อค้ำกำไร หรือได้กระทำต่อทรัพย์สินอันได้มาโดยการลักทรัพย์ตามมาตรา 335 (10) ชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดฐานรับของโจรนั้น ได้กระทำต่อทรัพย์สินอันได้มาโดยการลักทรัพย์ตามมาตรา 335 ทวิ การชิงทรัพย์ตามมาตรา 339 ทวิ หรือการปล้นทรัพย์ตามมาตรา 340 ทวิ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท”

ลักษณะความผิดฐานนี้เป็นเรื่องของการป้องกันการกระทำอันเป็นการส่งเสริมให้มีการแสวงหาทรัพย์สินโดยการกระทำความผิดด้วยการให้ความสะดวกในภายหลังโดยช่วยบุคคลที่เป็นโจรในการกระทำต่อทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่ว่าทรัพย์สินที่เป็นของโจรนั้นจะได้เปลี่ยนมือบุคคลไปแล้วก็ตาม การกำหนดความผิดและลงโทษผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องก็เพื่อก่อให้เกิดอุปสรรคในการที่บุคคลจะแสวงหาทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยการกระทำความผิด นอกจากนี้ ยังเป็นการช่วยให้อำนาจแห่ง

กรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สินที่จะติดตามเอาทรัพย์สินนั้นคืนตามมาตรา 1336 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีประสิทธิภาพมากขึ้น¹¹

ส่วนความผิดมูลฐานเป็นความผิดที่ทำให้ผู้กระทำความผิดนั้น ๆ ได้มาซึ่งตัวทรัพย์สินของผู้อื่น และจำเป็นที่จะต้องจัดการกับทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบและเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น ผู้รับของโจรจึงเป็นผู้ที่เข้ามาทำให้สมประโยชน์ดังกล่าว โดยการช่วยเหลือหรือกระทำการใด ๆ ให้ทรัพย์สินนั้นพ้นไปจากการติดตามของผู้มีสิทธิ หรือช่วยในการระบายน หรือฟอกทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ด้วยเหตุนี้ มาตรา 357 แห่งประมวลกฎหมายอาญาจึงถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อป้องกันการกระทำอันเป็นการส่งเสริมให้มีการแสวงหาทรัพย์สินโดยการกระทำความผิด ด้วยการให้ความสะดวกแก่บุคคลที่เป็นผู้กระทำความผิดมูลฐาน และกำหนดระวางโทษสำหรับความผิดฐานรับของโจรไว้สูงกว่าระวางโทษในความผิดมูลฐานบางฐาน เพราะความผิดฐานรับของโจรมีส่วนทำให้เกิดการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอื่น ๆ ตามที่มาตรา 357 บัญญัติไว้ด้วยการทำให้ผู้กระทำความผิดมูลฐานคาดหมายได้ว่า จะแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินได้เนื่องจากมีผู้เข้ามาช่วยเหลือหรือยอมรับทรัพย์สินที่เป็นของโจรนั้นไว้อีกทอดหนึ่งอย่างแน่นอน

กล่าวโดยสรุป ประเทศไทยเริ่มบัญญัติความผิดฐานรับของโจรไว้ในกฎหมายตั้งแต่สมัยอยุธยา ในสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 โดยถือว่าผู้รับของโจรเป็นผู้สมรู้ร่วมคิดกับโจรให้ลงโทษเช่นเดียวกับพวกโจร ซึ่งใกล้เคียงกับกฎหมายโบราณของอังกฤษซึ่งถือว่า การรับของโจรเป็นการสมรู้ภายหลังการกระทำความผิด (Accessory after fact) และกฎหมายโบราณของฝรั่งเศสซึ่งถือว่า การรับของโจรเป็นการกระทำความผิดร่วมกับโจร¹² เช่นกัน ซึ่งศาลฎีกาของไทยเคยตัดสินว่าความผิดฐานปล้นทรัพย์สินกับรับของโจรเป็นความผิดประเภทเดียวกัน ต่อมาเมื่อมีการใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 จึงได้มีการแยกความผิดฐานรับของโจรออกเป็นความผิดอีกฐานหนึ่งต่างหาก แต่ในสมัยนี้ยังไม่มีการบัญญัติความผิดมูลฐานเอาไว้อย่างชัดเจน จึงมีผลให้ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดทุกฐานความผิดสามารถเป็นของโจรได้ทั้งสิ้น และเมื่อมีการประกาศใช้

¹¹ นภารัตน์ กมทรง. เล่มเดิม. หน้า 10-11.

¹² วิษณุ เครืองาม. “ข้อนำพิจารณาบางประการเกี่ยวกับความผิดฐานรับของโจร”. *วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 4(3). หน้า 31.

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 ก็ได้มีการกำหนดความผิดมูลฐานขึ้น เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ว่า ทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดลักษณะใดบ้างจึงจะถือว่าเป็นของโจร

ส่วนเหตุผลที่ได้มีการกำหนดความผิดมูลฐานไว้นั้น ในชั้นร่างกฎหมาย นายอาร์กียอง ผู้เชี่ยวชาญกฎหมายซึ่งเป็นอนุกรรมการและผู้ร่างมาตรานี้ได้ให้ความเห็นไว้ว่าความผิดฐานรับของโจรตามกฎหมายต่างประเทศมี 2 ระบบ คือ ระบบที่ไม่ได้ระบุว่าทรัพย์นั้นได้มาจากการกระทำความผิดฐานใด และระบบที่ระบุว่าทรัพย์นั้นได้มาจากการกระทำความผิดฐานใด การใช้ระบบใดระบบหนึ่งย่อมก่อให้เกิดผลต่างกัน กล่าวคือ ตามระบบแรกนั้นกฎหมายระบุจะลงโทษผู้รับโอนโดยสุจริต ไม่ว่าจะโอนไปที่ทอดคี่ตาม ระบบเช่นนี้มีให้อยู่ทั่วไปแม้ในกฎหมายอังกฤษเอง ส่วนระบบที่สองกฎหมายไม่ประสงค์จะลงโทษผู้รับโอนของโจรนั้นในคนต่อ ๆ ไปดังที่ให้อยู่ในกฎหมายอินเดีย ในที่สุด ที่ประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาได้ลงมติให้ใช้ระบบทั้งสองผสมกัน โดยแก้ไขตัดแปลงเป็นว่าให้ระบุว่าทรัพย์สินอันเป็นของโจรนั้นได้มาจากการกระทำความผิดลักษณะใดบ้างเพื่อจะได้กำหนดขอบเขตให้แคบลง แต่แม้จะกำหนดขอบเขตให้แคบลงก็ไม่ควรยอมรับผลอย่างในกฎหมายอินเดียเพราะถ้าร่างอย่างนั้นคนที่รับของโจรเป็นปกติธุระอาจหลีกเลี่ยงกฎหมายได้โดยโอนต่อไปให้คนสุจริตไม่ว่าโดยวิธีให้หรือขายแลกเปลี่ยนก็ตามแล้วไปขอซื้อเอากลับคืนมา เพียงเท่านั้นก็จะทำให้ของโจรสิ้นสภาพความเป็นของโจร ที่ประชุมอนุกรรมการมีความเห็นว่าของโจรจะต้องเป็นของโจรอยู่ตลอดไปอย่างในกฎหมายอังกฤษ ผู้ที่จะได้รับความคุ้มครองคือผู้สุจริตเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมอนุกรรมการเห็นว่าไม่ควรกำหนดเป็น “ฐานความผิด” เพราะคำว่า “ฐาน” มีความหมายแคบ เช่น ความผิดในลักษณะ 12 หมวด 3 อันว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกงนั้นมีเพียงมาตรา 341 เท่านั้นที่กฎหมายระบุเป็นความผิดฐานฉ้อโกง ฉะนั้น ถ้าใช้คำว่า “ฐาน” เกรงว่าจะครอบคลุมไม่หมดจึงได้ลงมติให้ใช้คำว่า “ลักษณะ” ซึ่งกว้างกว่าคำว่า “ฐาน” เช่น เมื่อใช้คำว่า “เข้าลักษณะฉ้อโกง” ก็จะมีความหมายกว้างคลุมไปถึงความผิดในหมวด 3 ทั้งหมด ด้วยคำว่า “ลักษณะ” มีความหมายในทำนอง “ถือว่า” หรือ “ใกล้เคียงกับ” นั่นเอง โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องอื่น ๆ ตามหมวดกฎหมายว่าด้วยความผิดฐานนั้น โดยเฉพาะเจาะจง¹³

¹³ มานิต กองธนสุวรรณ. เล่มเดิม. หน้า 80-81 อ้างถึงใน สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา เล่ม 4 ตอนที่ 1. กรุงเทพฯ : การศาสนา. 2515. หน้า 546-547, 563-564. และจากสำเนารายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาครั้งที่ 447/213/2486 วันที่ 21 มิ.ย. 2486 เล่ม 26.

ความผิดฐานรับของโจรถือว่าเป็นความผิดอุปกรรม¹⁴ ของความผิดอื่นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 357 ซึ่งความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดที่เป็นการสนับสนุนหลังจากการกระทำ ความผิดประธานสำเร็จแล้ว แต่การรับของโจรนั้นเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์โดยตรงของผู้กระทำความผิดเอง

4.2 องค์ประกอบของความผิดอาญาฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดฐานรับของโจรถูกบัญญัติไว้ในหมวด 6 ลักษณะ 12 มาตรา 357 ซึ่งบัญญัติว่า

“ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาไปเสีย ซื่อ รับจํานำ หรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ นื้อ โกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรับของโจร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดฐานรับของโจรนั้นได้กระทำเพื่อค้ำกำไร หรือได้กระทำต่อทรัพย์อันได้มาโดยการลักทรัพย์ตามมาตรา 335 (10) ชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดฐานรับของโจรนั้น ได้กระทำต่อทรัพย์อันได้มาโดยการลักทรัพย์ตามมาตรา 335 ทวิ การชิงทรัพย์ตามมาตรา 339 ทวิ หรือการปล้นทรัพย์ตามมาตรา 340 ทวิ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท”

4.2.1 องค์ประกอบภายนอก ได้แก่

ผู้กระทำ คือ ผู้ใด กล่าวคือ บุคคลธรรมดา

¹⁴ วิสาร พันธนะ. (2534). *เอกสารการสอนกฎหมายอาญา 2*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ (1997) จำกัด. หน้า 365. อ้างอิงใน มานิต กองธนสุวรรณ. เล่มเดิม. หน้า 46.

การกระทำ คือ การช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาไปเสีย ซื่อ รับจํานำ หรือรับไว้ โดยประการใด

กรรมหรือวัตถุแห่งการกระทำ คือ ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด

โดยความผิดที่เป็นเหตุให้ได้มาซึ่งของโจรนั้นต้องเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อ โกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ สำหรับรายละเอียดขององค์ประกอบภายนอกมีดังนี้

1) ช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาไปเสีย ซื่อ รับจํานำ หรือรับไว้โดยประการใด

คำว่า “ซ่อนเร้น” หมายถึง การช่วยกระทำการเพื่อประสงค์ให้ทรัพย์พ้นไปจากการติดตามของผู้มีสิทธิติดตามเอาคืน หรือให้พ้นจากการติดตามของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ¹⁵ การซ่อนเร้นจึงไม่จำเป็นต้องถึงขนาดมิดชิดแต่อย่างใด

คำว่า “ช่วยจำหน่าย” หมายถึง การช่วยโอนทรัพย์นั้นไปจากผู้ที่ได้ทรัพย์นั้นมาโดยการกระทำความผิด รวมถึงการแลกเปลี่ยน ให้ขายให้กับผู้อื่น¹⁶ ด้วย

คำว่า “ช่วยพาไปเสีย” หมายถึง ช่วยพาเอาไปจากผู้ยึดถือครอบครอง เพื่อประโยชน์ของผู้ที่ได้กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 357 ไม่ว่าจะระยะทางจะใกล้หรือไกลไม่สำคัญ และไม่มุ่งเฉพาะช่วยพาไปเมื่อทำความผิดสำเร็จใหม่ ๆ เท่านั้น ที่สำคัญเป็นเรื่องของการช่วยพาเอาทรัพย์ไป ไม่ใช่หมายถึงการช่วยตัวบุคคลในการพาทรัพย์ไป

คำว่า “ซื่อ” หมายถึง การทำสัญญากันทางแพ่ง ถ้าหากเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์บางชนิด¹⁷ ก็ต้องจดการทำตามแบบที่กำหนดไว้เสียก่อน ถ้ายังไม่ตกลงซื่อหรือตก

¹⁵ Pierre Buuzat. *Traite' Th orique de Droit Penal*. Paris. (1951). Page 500 N.735. อ้างถึงใน ไพจิตร บุญพันธุ์. (2502, ธันวาคม). “รับของโจร (ตอน 3-6)”. คุลพาท. เล่มที่ 12. ปีที่ 6. หน้า 974.

¹⁶ หยุด แสงอุทัย ข (2544). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 2-3*. หน้า 347.

¹⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 บัญญัติว่า “การซื่อขายอสังหาริมทรัพย์ ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นโมฆะ วิธีนี้ให้ใช้ถึงซื่อขายเรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป ทั้งซื่อขายแพและสัตว์พาหนะด้วย

สัญญาจะขายหรือจะซื่อ หรือคํามั่น ในการซื่อขายทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ในวรรคหนึ่ง ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ หรือได้วางประจำไว้หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้ว จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

ลงชื่อแล้วแต่ยังไม่ได้ส่งมอบหรือรับทรัพย์สินไว้ก็ยังไม่เป็นการรับของโจร แต่อาจเป็นพยายามได้¹⁸ การซื้อทรัพย์สินเฉพาะสิ่งซึ่งกรรมสิทธิ์โอนขณะเมื่อทำสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 458 ไม่จำเป็นต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อก็ผิดฐานรับของโจรได้ หรือการซื้อทรัพย์สินที่ยังไม่ได้กำหนดทรัพย์สินอันเป็นของโจรไว้โดยแน่นอน กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังไม่โอนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 460 หลักจึงมีว่าจะเป็นการผิดต่อเมื่อมีการส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อโดยผู้ซื้อเอาทรัพย์สินอันเป็นของโจรไว้แล้ว เว้นแต่ทรัพย์สินที่ซื้อจะโอนไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ซื้อ โดยไม่จำเป็นต้องมีการส่งมอบตัวทรัพย์สิน¹⁹

คำว่า “รับจํานำ” หมายถึงสัญญาที่บุคคลผู้จํานำส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่ผู้รับจํานำเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 747 และหมายถึงผู้รับจํานำตามพระราชบัญญัติโรงรับจํานำ พ.ศ.2505 ด้วย ส่วนการจํานองเป็นการเอาทรัพย์สินตราไว้เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้โดยไม่ต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้รับจํานอง²⁰ เมื่อไม่มีการส่งมอบ การรับจํานองจึงไม่เป็นการรับไว้ ดังนั้น ทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์จึงไม่อาจเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานรับของโจร

คำว่า “รับเอาไว้” หมายถึง การส่งมอบทรัพย์สินโดยการโอนการครอบครองไปด้วยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1378 ไม่ใช่กรณีที่สละการครอบครองแล้วผู้กระทำความผิดไปครอบครองอีก เช่น คนร้ายลักไก่มาพบจําเลย จําเลยส่องไฟ คนร้ายจึงทิ้งไก่ จําเลยเก็บไก่มาเลี้ยง หาใช่การรับไว้ไม่²¹ ถ้าจําเลยลักทรัพย์มาจากผู้กระทำความผิด หรือเอาทรัพย์สินมาจากผู้กระทำความผิด

บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนนี้ให้ใช้บังคับถึงสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ซึ่งตกลงกันเป็นราคาสองหมื่นบาท หรือกว่านั้นขึ้นไปด้วย”

¹⁸ จิตติ ดิงศกัทธิย์ ข. (2545). *กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอนที่ 3 และภาค 3*. หน้า 1053.

¹⁹ มานิต กองธนสุวรรณ. เล่มเดิม. หน้า 65.

²⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 702 บัญญัติว่า “อันว่าจํานองนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่าผู้จํานองเอาทรัพย์สินตราไว้แก่บุคคลหนึ่ง เรียกว่าผู้รับจํานอง เป็นประกันการชำระหนี้โดยไม่ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้รับจํานอง

ผู้รับจํานองชอบที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จํานองก่อนเจ้าหนี้สามัญไม่ต้องพิเคราะห์ว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะได้โอนไปยังบุคคลภายนอกแล้วหรือไม่”

²¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 706/2499. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. 2499. หน้า 542.

โดยไม่ได้รับความยินยอม จะลงโทษฐานรับของโจรไม่ได้ แต่ถือว่าได้กระทำความผิดใหม่อีก ความผิดหนึ่ง เพราะไม่มีการส่งมอบทรัพย์สินและโอนการครอบครองโดยความสมัครใจของผู้กระทำผิดที่ได้ทรัพย์สินนั้นมา อย่างไรก็ตาม จะต้องพิจารณาว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการรับไว้แล้วหรือไม่ เช่น ช่วยถอดรถจักรยานที่มีผู้ขโมยไว้จากคนร้ายโดยรู้ตัวว่าคนร้ายลักของเขามา หากมีความผิดรับของโจรไม่²² เพราะไม่ได้ช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ฯลฯ หรือรับไว้แต่ประการใด แต่การบอกให้คนร้ายเอาจักรยานซึ่งรู้ว่าเป็นของร้ายไปขายให้แก่บิดาเพราะตนอยากได้ และบอกให้บิดาซื้อไว้เป็นความผิดฐานรับของโจร²³

อย่างไรก็ดี คำว่า “รับไว้” หมายถึง การรับแลกเปลี่ยน รับเป็นของกำนัล หรือรับมอบฝากไว้ด้วย ซึ่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ระบุไว้โดยชัดแจ้งว่าจะรับไว้นานเท่าใดไม่สำคัญ การนำทรัพย์สินที่มีผู้ลักเอามาซ่อนไว้ข้างบ้านก็เป็นการรับไว้แล้ว²⁴

นอกจากนี้ บุคคลอาจจะรับทรัพย์สินไว้โดยตนเองไม่มีส่วนเข้าแต่ต้องทรัพย์สินด้วย เช่น ในเวลาที่ตนไม่อยู่ คนร้ายได้ยื่นส่งทรัพย์สินให้แก่ภรรยาหรือคนใช้ แต่ภายหลังตนได้กระทำการบางอย่างซึ่งเป็นการแสดงว่าได้รับทรัพย์สินนั้นไว้โดยปริยาย เช่น เคลื่อนย้ายทรัพย์สินนั้นไปบางส่วนจากบริเวณสถานที่ของตนหรือทำการตกลงเจรจาเรื่องทรัพย์สินกับคนร้ายก็ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้รับทรัพย์สินนั้นไว้ เพราะได้เข้าครอบครองทรัพย์สินนั้นแล้ว ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการรับไว้ต้องเป็นการรับการครอบครองไว้²⁵ แต่การรับมอบไม่จำเป็นต้องมีการแต่งตั้งทรัพย์สิน เพียงแต่ได้ความว่าทรัพย์สินอยู่ในอำนาจบังคับบัญชาโดยเด็ดขาดของจำเลย หรืออยู่ในความครอบครองอย่างจริงจังของผู้ที่จำเลยมีอำนาจบังคับบัญชาก็เพียงพอแล้ว²⁶ และไม่ว่าจะได้มีการยึดถือทรัพย์สินนั้นด้วยวิธีการใด ก็ถือว่าได้รับของโจรไว้แล้ว

²² คำพิพากษาฎีกาที่ 247/2478. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. 2478. หน้า 1187.

²³ คำพิพากษาฎีกาที่ 344/2486. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. 2486. หน้า 344.

²⁴ คณะกรรมการกฤษฎีกา. เล่มเดิม. หน้า 78.

²⁵ สัญญาชัย สัจจวานิช. (2520). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร. หน้า 358-359.

²⁶ Halsbury's laws of England (3rd ed). (1955). Vol 10 (1568). P. 811.

ความผิดฐานรับของโจรนี้เกิดขึ้นและเป็นความสำเร็จเมื่อมีการช่วย ฯลฯ หรือรับไว้²⁷ โดยรู้ว่าเป็นของที่ได้มาจากการกระทำความผิด

2) ทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด

จากการศึกษาความเป็นมาทางประวัติศาสตร์กฎหมายและความเห็นทางวิชาการของนักกฎหมายพบว่า ก่อนที่ทรัพย์จะตกมาอยู่กับผู้รับทรัพย์จะต้องเกิดมีความผิดขึ้นก่อนและทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นจึงจะมีสถานะเป็น “ของร้าย” หลังจากนั้นเมื่อผู้รับทรัพย์รับทรัพย์นั้นมาจึงเกิดเป็นความผิดฐานรับของโจร ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 วรรคแรก กำหนดไว้ว่าความผิดที่เป็นเหตุให้ได้ทรัพย์มาต้องเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อ โกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ กล่าวคือ ต้องมีความผิดสำเร็จอย่างอื่นเกิดขึ้นอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งผู้อื่นเป็นผู้กระทำความผิดโดยตรง โดยความผิดนั้นเป็นความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดใน 9 ประเภทที่บัญญัติไว้ในมาตรา 357 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายอาญา และได้ทรัพย์มาจากการกระทำความผิดนั้น ดังนั้น ทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดอื่นจึงไม่ถือว่าเป็นของโจร

บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 วรรคแรก ว่า “...ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อ โกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์...” นี้ในทางวิชาการเรียกว่า “เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาววิสัย” คือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกระทำที่เป็น “ความผิดอาญา” แต่เป็นข้อเท็จจริงที่อยู่นอก “โครงสร้างของความผิดอาญา” กล่าวคือไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่อยู่ในข้อสาระสำคัญทั้งสามประการของความผิดอาญาและเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวข้องกับเจตนาและประมาท²⁸

“เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาววิสัย” เป็นข้อเท็จจริงที่ส่วนหนึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว และในขณะเดียวกันก็เป็นข้อเท็จจริงที่ส่วนหนึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดแต่ “เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาววิสัย” จะเป็นข้อเท็จจริงที่มีลักษณะอย่างอื่นที่ต่างก็ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ในทางกฎหมายอย่างเดียวกันคือปัญหาการลงโทษได้หรือไม่

²⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 2177/2520. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. 2520. หน้า 1670.

²⁸ คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 123.

ขึ้นอยู่กับว่ามีอยู่หรือไม่มีอยู่ของ “เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาววิสัย” โดยไม่เกี่ยวข้องกับเจตนาหรือประมาทแต่อย่างใด กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษสำหรับการกระทำนั้นถ้าในกรณีนั้นมี “เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาววิสัย” แม้ผู้กระทำความผิดจะไม่รู้หรือไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะมี “เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาววิสัย” นั้นก็ตาม²⁹ แต่ถ้ากรณีนั้นไม่มี “เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาววิสัย” ก็ไม่สามารถลงโทษได้ ทั้งนี้ให้ใช้กับผู้กระทำความผิดทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิด อย่างไรก็ตาม หากมีข้อสงสัยว่ากรณีใดกรณีหนึ่งมี “เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาววิสัย” หรือไม่ต้องถือว่ากรณีนั้นมี “เงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาววิสัย”³⁰

แต่เดิมกฎหมายไทยจำกัดขอบเขตของความผิดมูลฐานไว้เฉพาะทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยการลัก ฉก ตีชิง วิ่งราว ปล้นสะดมภ์ หรือความผิดในลักษณะโจรกรรมเท่านั้น ต่อมากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ได้ขยายขอบเขตความผิดมูลฐานกว้างออกไปอีกคือทั้งความผิดมูลฐานตามกฎหมายลักษณะอาญาและรวมถึงความผิดตามกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญา และสุดท้ายประมวลกฎหมายอาญากลับมาบัญญัติจำกัดขอบเขตของความผิดมูลฐานอีกครั้ง โดยตั้งเป็นเงื่อนไขที่จะลงโทษเฉพาะกรณีที่ของโจรเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานตามที่กำหนดไว้เท่านั้น ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอื่นผู้รับทรัพย์สินนั้นไปย่อมไม่มีความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานโกงเจ้าหนี้³¹ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับความผิดมูลฐานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 วรรคแรก แม้ผู้ที่ได้รับทรัพย์สินนั้นไว้จะรู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ผู้นั้นก็ไม่มี ความผิดฐานรับของโจรเนื่องจากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขการลงโทษทางภาววิสัย

²⁹ แหล่งเดิม. หน้า 124.

³⁰ แหล่งเดิม. หน้า 129.

³¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 350 บัญญัติว่า “ผู้ใดเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ของตนหรือของผู้อื่นได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ซึ่งได้ใช้หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินใดก็ดี แกล้งให้ตนเองเป็นหนี้จำนวนใดอันไม่เป็นความจริงก็ดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”.

นอกจากนี้ ทรัพย์สินที่เป็นของโจรนั้นยังต้องได้มาจากการกระทำความผิดโดยตรงด้วย ซึ่งแม้จะมีการเปลี่ยนมือไปแล้วหลายทอด ก็ยังถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอยู่ กล่าวคือ ของโจรไม่ว่าจะเปลี่ยนมือไปแล้วกี่ทอดก็ยังถือว่าเป็นของโจร

อย่างไรก็ตาม ทรัพย์สินเดิมที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาจสิ้นสภาพจากการเป็นของโจรในหลายกรณี เช่น เมื่อทรัพย์สินนั้นกลับคืนไปสู่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินเดิม ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม หรือการที่เจ้าของทรัพย์สินมอบหมายให้ผู้อื่นจัดการนำทรัพย์สินที่เป็นของโจรกลับคืนมาไม่ว่าจะด้วยวิธีอย่างไรก็ตาม³² หรือกรณีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเดิมสูญสิ้นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามหลักส่วนควบ หรือกรณีมาตรา 1382, 1383 กล่าวคือ ทรัพย์สินได้ตกมาเป็นของผู้กระทำความผิดเสียแล้ว ผู้ที่ได้รับทรัพย์สินหลังจากผู้กระทำความผิดได้รับกรรมสิทธิ์แล้ว ย่อมไม่ผิดรับของโจร³³

ในกรณีของความผิดฐานกรรโชกและริดเอาทรัพย์สินที่ได้ไปหากเป็นประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน ไม่ใช่ตัวทรัพย์สินที่ผู้กระทำได้ไป สิ่งที่ได้ไปนั้นก็ไม่ใช่ของโจร เช่น ขูให้เขาช่อมแซมรถให้ รถนั้นก็ไม่ใช่ของโจร แม้ว่าการช่อมรถจะทำให้รถมีมูลค่าสูงขึ้น อันเป็นประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินก็ตาม

ทรัพย์สินอันได้มาจากการกระทำความผิดต้องไม่มีการเปลี่ยนสภาพ หากทรัพย์สินเปลี่ยนสภาพไปแล้วก็ไม่เป็นของโจรอีกต่อไป³⁴ เช่น ไม้ที่ถูกลักไป เมื่อนำมาทำเป็นแคงไม้ แคงไม้ย่อมกลายเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น ไม้ไซ้เป็นของโจรไม่ ซึ่งแตกต่างกับความผิดฐานรับของโจรในกฎหมายฝรั่งเศส เพราะตามกฎหมายฝรั่งเศส ส่วนต่าง ๆ ของทรัพย์สินที่ถูกแยกหรือเปลี่ยนสภาพไปแล้ว ยังถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด ทั้งนี้ เนื่องจาก Article 460 ของ The French Penal Code ของฝรั่งเศสได้บัญญัติไว้โดยใช้คำว่า “...ทั้งหมด หรือ บางส่วน...” แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่กฎหมายฝรั่งเศสประสงค์จะคุ้มครองคือ มูลค่าของทรัพย์สินไม่ใช่ตัวทรัพย์สิน ดังนั้น การรับทรัพย์สินใด ๆ

³² สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. (2515). คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา เล่ม 4 ตอนที่ 1. หน้า 548-549.

³³ หยุต แสงอุทัย ข เล่มเดิม. หน้า 348.

³⁴ พัฒน์ นิลวัฒนานนท์. (2502). คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา (ส่วนที่ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน) : มีตัวบทและองค์ความผิด พร้อมด้วยเปรียบเทียบความแตกต่าง. (พิมพ์ครั้งที่ 1). พระนคร : วัดนบธรรมการ. หน้า 139.

ไว้อันจะทำให้มีความผิดฐานรับของโจร แม้รับไว้เพียงบางส่วนก็อาจมีความผิดได้ เช่น ลักจรรย์ยาน แล้วถอดชิ้นส่วนของรถออกจากกัน หรือเอาส่วนต่าง ๆ นั้นไปประกอบเป็นทรัพย์สินอีกอย่างหนึ่งต่างหาก ผู้รับส่วนต่าง ๆ หรือรับทรัพย์สินที่ประกอบขึ้นใหม่ไปก็อาจมีความผิดฐานรับของโจร

ถ้าทรัพย์สินที่เป็นของโจรได้ถูกแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินอื่น ทรัพย์สินที่ได้มาจากการแลกเปลี่ยนย่อมไม่เป็นของโจร³⁵

ผู้กระทำความผิดฐานรับของโจร ต้องไม่ใช่ผู้สนับสนุนหรือผู้ร่วมกระทำความผิดในความผิดมูลฐานที่ทำให้ได้ทรัพย์สินมา เพราะหากผู้กระทำได้ทำการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดมูลฐานในเวลาก่อนหรือขณะกระทำความผิดนั้น ๆ ผู้กระทำจะมีความผิดในฐานะที่เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งถือว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดฐานนั้น ๆ จึงไม่อาจเป็นผู้กระทำความผิดฐานรับของโจรได้อีก แต่กรณีที่ทรัพย์สินของโจรได้แบ่งกันแล้ว การรับไว้ในภายหลังเป็นความผิดรับของโจรได้³⁶

4.2.2 องค์ประกอบภายใน ได้แก่

ความผิดฐานรับของโจร ผู้กระทำต้องมีเจตนาตามมาตรา 59³⁷ แห่งประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ ผู้กระทำประสงค์ที่จะช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาไปเสีย ซื่อ รับจํานำ หรือรับไว้โดยประการใด ในขณะที่เดียวกันรู้หรือรู้ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิด เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 4751/2543, พิกษาฎีกาที่ 5680/2546, พิกษาฎีกาที่ 5264/2548 เป็นต้น โดยที่ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ถึงขนาดที่ว่าทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิดฐานใด³⁸ ส่วนองค์ประกอบที่ว่า “ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ครอบครองทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์

³⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 638/2478 “กรณีและผู้ร้ายชิงทรัพย์ได้มาแล้วก็เอาไปจํานำ จําเลยรับเงินและตัวจํานำโดยรู้ว่าเงินและตัวจํานำได้มาจากการชิงทรัพย์ เงินและตัวจํานำไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ผู้ที่รับไว้จึงไม่มีความผิดฐานรับของโจร” อ้างอิงจาก <http://deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/searchlist.jsp>

³⁶ สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. เล่มเดิม. หน้า 562.

³⁷ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระ และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้”.

³⁸ คณะกรรมการกฤษฎีกา. เล่มเดิม. หน้า 192.

ข้อ โกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์” นั้นเป็นเงื่อนไขการลงโทษทางอาญา ซึ่งผู้กระทำไม่ต้องรู้ถึงรายละเอียด เพียงแต่รู้ว่าเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดก็เพียงพอแล้ว

อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำจะต้องรู้ว่าทรัพย์นั้นได้มาจากการกระทำความผิดในขณะที่ช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาไปเสียบ ซื่อ รับจำนำ หรือรับไว้โดยประการใด หากไม่รู้หรือรู้ในภายหลัง ผู้กระทำจะไม่มีผิดรับของโจรเพราะกรณีถือว่าขาดเจตนา

4.3 คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357

เมื่อสังคมมนุษย์เริ่มเจริญขึ้นตามกาลเวลา จึงเกิดความจำเป็นที่จะต้องอาศัยกฎหมายที่มีความเป็นเอกภาพและเป็นศาสตร์ที่มีหลักเกณฑ์ สามารถหาเหตุผลเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบ มาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางสังคม มีผลทำให้แนวความคิดเดิมซึ่งเคยเห็นว่าการผิดอาญาที่รัฐต้องเข้าไปอำนวยความสะดวกก็เพื่อคุ้มครองความมั่นคงปลอดภัยและความสงบสุขของสังคมเท่านั้น กลับกลายเป็นแนวความคิดที่ล้ำสมัยจนเกิดแนวความคิดใหม่ที่ว่าความผิดอาญาฐานต่าง ๆ มีขึ้นเพื่อคุ้มครองสิ่งที่ละเอียดอ่อนกว่านั้น ซึ่งแฝงอยู่ในบทบัญญัติความผิดฐานนั้น ๆ และไม่ใช่ว่ามีรูปร่าง เช่น วัตถุ หรือบุคคล แต่เป็นสภาพที่พึงปรารถนาที่กฎหมายต้องการประกันการล่วงละเมิด³⁹ ซึ่งเรียกว่า “คุณธรรมทางกฎหมาย” (Rechtsgut⁴⁰/legal interest)

หากพิจารณาบทบัญญัติในลักษณะ 12 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาแล้วจะพบว่าวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อหรือกรรมของการกระทำในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์มีด้วยกัน 3 ประการคือ

- 1) ทรัพย์⁴¹
- 2) ทรัพย์สิน⁴²

³⁹ Fletcher George P. (1978). *Rethinking Criminal Law*. P. 4.

⁴⁰ คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 130.

⁴¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 137.

⁴² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138.

3) ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน

ดังนั้น หากทราบถึง “วัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อ” ในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินแต่ละฐานว่าคืออะไรแล้ว ก็จะทำให้เข้าใจถึงสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองในความผิดฐานนั้น ๆ ได้โดยง่าย แต่ในทางตำรากฎหมายอาญาเยอรมัน ได้แบ่งความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเป็น 3 ประเภท⁴³ ได้แก่

1) ความผิดที่กระทำต่อกรรมสิทธิ์ ได้แก่ ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ และทำให้เสียทรัพย์ ซึ่งความผิดทั้ง 6 ฐานนี้มีลักษณะร่วมกัน คือ มีเจตนาทุจริต⁴⁴ และกรรมของการกระทำหรือวัตถุแห่งการกระทำต้องเป็นวัตถุที่มีรูปร่าง สามารถจับต้องได้ อย่างไรก็ตาม อวัยวะในร่างกายของมนุษย์แม้จะมีรูปร่าง แต่ก็ไม่สามารถเป็นวัตถุแห่งการกระทำได้ เพราะอวัยวะไม่ใช่วัตถุ กล่าวโดยสรุปว่าความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ และทำให้เสียทรัพย์ อยู่ภายใต้หลักของการคุ้มครองกรรมสิทธิ์

2) ความผิดที่กระทำต่อทรัพย์สิน ได้แก่ นอ้โกง กรรโชก ริดเอาทรัพย์ รับของโจร และความผิดเกี่ยวกับการค้า ซึ่งกรรมของการกระทำหรือวัตถุแห่งการกระทำจะตรงข้ามกับความผิดที่กระทำต่อกรรมสิทธิ์ กล่าวคือ ต้องเป็นวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง ไม่สามารถจับต้องได้

3) ความผิดที่กระทำต่อสิทธิหรือประโยชน์ในทางทรัพย์สิน ได้แก่ ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ แม้ความผิดฐานนี้จะเกี่ยวกับการโอนทรัพย์สินหรือวัตถุที่มีรูปร่าง แต่สิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง คือ สิทธิของเจ้าหนี้ที่จะได้รับชำระหนี้หรือสิทธิเรียกร้องนั่นเอง หาใช่การคุ้มครองที่ตัวทรัพย์สินไม่

ส่วนในทางตำรากฎหมายอาญาของไทย ได้แบ่งความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเป็น 2 ประเภทเท่านั้น คือ ความผิดที่กระทำต่อกรรมสิทธิ์ และความผิดที่กระทำต่อทรัพย์สิน แต่ก็ได้จัดความผิดฐานรับของโจรไว้ในความผิดประเภทที่กระทำต่อทรัพย์สินเช่นเดียวกันกับในทางตำราเยอรมัน ซึ่ง

⁴³ Jeschek (Hans-Heinrich). (1984). *Introduction au droit allemande*. Tome II. Titre I Droit Penal. Paris. Cujas. pp. 308-324. อ้างอิงใน สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล (2555). *คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา*. หน้า 22.

⁴⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(1) บัญญัติว่า “โดยทุจริต หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”.

การแบ่งดังกล่าวสอดคล้องกับหลักกฎหมายแพ่งว่าด้วยอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สินตามมาตรา 1336 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ การที่เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิติดตามเอาทรัพย์สินจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิยึดถือไว้ได้เสมอ ซึ่งความสำคัญของทรัพย์สินนั้นอยู่ที่มูลค่าอันเป็นนามธรรม การพิจารณาว่าทรัพย์สินเป็นของโจรยังมีสภาพเป็นของโจรอยู่หรือไม่ ต้องพิจารณาที่มูลค่าของทรัพย์สินนั้นเป็นหลัก เพราะในบางกรณีแม้ทรัพย์สินจะถูกแปรเปลี่ยนสภาพไป แต่ยังมีคุณค่าสำหรับผู้เป็นเจ้าของอยู่ทรัพย์สินนั้นก็ยังคงถือว่าเป็นสิ่งที่มีมูลค่าและต้องได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย

จากการศึกษาคำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับความผิดฐานรับของโจร พบว่ายังคงมีปัญหาในการวินิจฉัยความผิดที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อันนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมต่อผู้ที่ต้องตกเป็นจำเลย โดยเฉพาะในกรณีของการนำทรัพย์สินกลับคืนเจ้าของ ซึ่งสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นเพราะการตีความที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่สำคัญเป็นเพราะความไม่เข้าใจและไม่คำนึงถึงสิ่งที่แฝงอยู่เบื้องหลังบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งเรียกว่า “คุณธรรมทางกฎหมาย”

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ว่าคุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานรับของโจร หรือสิ่งที่แฝงอยู่เบื้องหลังบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 357 ประสงค์จะคุ้มครองคือ สิทธิตามมาตรา 1336 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ สิทธิของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินในอันที่จะติดตามเอาทรัพย์สินจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิยึดถือไว้ได้เสมอ ดังนั้น ในการวินิจฉัยว่าการกระทำใดเป็นความผิดอาญาตามมาตรา 357 หรือไม่นั้นจึงต้องพิจารณาด้วยว่าการกระทำนั้นเป็นปฏิปักษ์ต่อสิทธิของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินในอันที่จะติดตามเอาทรัพย์สินคืนหรือทำให้การติดตามเอาทรัพย์สินทำได้ยากขึ้นอันเป็นการละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมายหรือไม่ด้วยเสมอ

กล่าวโดยสรุป ความผิดฐานรับของโจรนอกจากจะเป็นเรื่องของการกระทำความผิดต่อทรัพย์สินของผู้อื่นเพื่อประโยชน์ของตนเองแล้ว ในทางอ้อมยังเป็นเรื่องของการกระทำอันเป็นการส่งเสริมให้มีการแสวงหาทรัพย์สินโดยการกระทำความผิดด้วยการให้ความสะดวกในภายหลัง โดยช่วยบุคคลในการกระทำต่อทรัพย์สินที่เป็นของโจรอีกด้วย การลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับโจรจึงเพื่อให้เกิดอุปสรรคในการที่บุคคลจะแสวงหาทรัพย์สินของผู้อื่นด้วยการกระทำผิดและเพื่อให้เจ้าของ

สามารถติดตามเอาทรัพย์สิน ได้โดยง่าย⁴⁵ และโดยที่ความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดเอกเทศต่างหากจากความผิดมูลฐาน ดังนั้น สิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองในความผิดฐานรับของโจรจึงคือคุณค่าแห่งทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดนั่นเอง ซึ่งอาจเป็นคนละสิ่งกับในความผิดมูลฐานที่มีสิ่งทีกฎหมายประสงค์จะคุ้มครองคือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือตัวทรัพย์สิน ดังนั้น แม้ว่าทรัพย์สินนั้นจะได้เปลี่ยนแปลงเปลี่ยนรูปไปทั้งหมด หากทรัพย์สินนั้นยังมีคุณค่าสำหรับผู้เป็นเจ้าของอยู่ก็ถือว่าเป็นของโจร ทั้งนี้ เพราะในการตีความกฎหมายอาญานอกจากจะต้องตีความอย่างจำกัดตามตัวอักษรแล้ว ยังต้องตีความตามเจตนารมณ์ของการร่างกฎหมายด้วย กล่าวคือ ต้องพิจารณาถึงสิ่งทีกฎหมายประสงค์จะคุ้มครองประกอบด้วย การที่จะถือว่ากฎหมายประสงค์จะลงโทษผู้ที่รับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดในเมื่อทรัพย์สินนั้น ไม่ได้เปลี่ยนรูปเป็นทรัพย์สินอีกอย่างหนึ่งทั้งหมด⁴⁶ โดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติของทรัพย์สินแต่ละชนิดประกอบการพิจารณาด้วย ก็อาจทำให้ความผิดฐานนี้หาที่ใช้ได้ยากขึ้นและไม่เหมาะสมกับเหตุการณ์

อย่างไรก็ตาม มีความเห็นอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าบทบัญญัติฐานรับของโจรประสงค์จะคุ้มครองที่ตัวทรัพย์สินเป็นสำคัญ ซึ่งอาจเป็นเพราะถ้อยคำในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 ใช้คำว่า “ทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิด” เมื่อถือหลักกฎหมายอาญาว่าต้องตีความอย่างเคร่งครัดประกอบแล้วจึงทำให้การพิจารณาค่าแห่งทรัพย์สินอันเป็นคุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานนี้ด้อยความสำคัญลงไป ดังนั้น ตามความเห็นของฝ่ายนี้หากทรัพย์สินได้ถูกเปลี่ยนรูปไปแล้วก็ไม่ถือว่าเป็นของโจรอีกต่อไป เช่น ธนบัตรที่ถูกลักมาหากถูกเปลี่ยนเป็นธนบัตรฉบับอื่นที่มีมูลค่าเท่ากันก็ไม่ถือว่าเป็นธนบัตรฉบับที่เปลี่ยนมานั้นเป็นของโจรเพราะตัวเลขกำกับธนบัตรเป็นคนละเลขกัน เป็นต้น ในเรื่องของการแปรสภาพและการแลกเปลี่ยนทรัพย์สินนี้ยังไม่มีข้อยุติที่แน่ชัดในอันที่จะถือว่าจุดใดเป็นจุดที่ทรัพย์สินนั้น ได้มีการแปรสภาพเป็นทรัพย์สินอื่นแล้ว เพราะทรัพย์สินแต่ละชนิดแต่ละประเภทต่างมีรูปร่างหรือลักษณะต่างกันออกไป และเท่าที่ปรากฏในทางตำราหรือในคำพิพากษาของศาลฎีกาก็ยังไม่มีข้อยุติที่แน่นอน⁴⁷ ส่วนในความเห็นของผู้เขียนยังคงเห็นว่าคุณค่าหรือประโยชน์ใช้สอยในตัวทรัพย์สิน เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงมากกว่าตัวทรัพย์สิน การ

⁴⁵ หยุต แสงอุทัย ข เล่มเดิม. หน้า 345. และสมศักดิ์ สิงห์พันธุ์. เล่มเดิม. หน้า 545.

⁴⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 638/2478. สำนักตีพิมพ์กรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา. 2478. หน้า 1160.

⁴⁷ มานิต กองธนสุวรรณ. เล่มเดิม. หน้า 54.

จะถือว่าทรัพย์สินมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปแล้วหรือไม่ ต้องพิจารณาที่วัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นประกอบด้วยเสมอ หากสภาพเปลี่ยนแปลงไปถึงขนาดไม่อาจใช้ประโยชน์ได้ตามความมุ่งหมายแต่ต้นของเจ้าของทรัพย์สินและกรณีไม่อาจทำให้กลับคืนสภาพดังที่เป็นอยู่เดิมได้ ย่อมถือได้ว่าทรัพย์สินนั้นหมดคุณค่าแก่เจ้าของทรัพย์สิน การติดตามกลับมาย่อมไม่เป็นประโยชน์อีกต่อไป กรณีเช่นนี้ถือว่าทรัพย์สินนั้นได้เปลี่ยนแปลงสภาพไปแล้ว ทรัพย์สินนั้นย่อมไม่เป็นของโจรอีกต่อไป และอีกนัยหนึ่งการที่จะให้ทรัพย์สินอันเป็นของร้ายกลับกลายเป็นของดีเพียงเพราะการแลกเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินโดยไม่คำนึงถึงหลักกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินที่เจ้าของมีสิทธิใช้สอยหรือได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น ย่อมเป็นการใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างเห็นได้ชัด

4.4 กรณีปัญหาเกี่ยวกับความผิดฐานรับของโจร

เนื่องด้วยปัจจัยหลาย ๆ ประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้มีการก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินเกิดขึ้นมากมาย โดยมีผลประโยชน์จำนวนมหาศาลเป็นแรงจูงใจให้กระทำความผิด รวมถึงมีผู้ให้การสนับสนุนด้วยการรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้ไม่ว่าจะโดยประการใด ๆ และไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเชื่อมั่นว่าในที่สุดแล้วย่อมต้องมีผู้รับเอาทรัพย์สินจากตนไปอย่างแน่นอน และทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความรู้สึกว่าคุ้มค่ากับความเสี่ยง ดังนั้น บทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานรับของโจรจึงเป็นบทบัญญัติที่สำคัญในอันที่จะช่วยป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินฐานอื่น ๆ ได้ ซึ่งเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญา

อย่างไรก็ตาม ในการวินิจฉัยความผิดนอกจากจะต้องคำนึงถึงความมุ่งหวังหรือวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญาแล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่กฎหมายเห็นว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม แม้ว่าจะมิได้บัญญัติเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่สามารถทราบได้หากเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของบทบัญญัติกฎหมายแต่ละมาตรา และเมื่อเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายแล้วก็จะสามารถตีความกฎหมายอาญาและวินิจฉัยความผิดได้อย่างถูกต้องเพราะในการตีความกฎหมายอาญานอกจากจะต้องตีความตามตัวอักษรแล้วยังต้องตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วย จึงจะทำให้การปรับใช้กฎหมายเป็นไปโดยถูกต้องและเป็นธรรม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.4⁴⁸

⁴⁸ โปรดดูหน้า 32-36.

แต่จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับความผิดฐานรับของโจรพบว่า มีปัญหาอันสืบเนื่องมาจากการตีความที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย กล่าวคือ ในการวินิจฉัยความผิดฐานรับของโจรส่วนใหญ่มิได้คำนึงถึงสิ่งที่แฝงอยู่เบื้องหลังบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เรียกว่า “คุณธรรมทางกฎหมาย” ของความผิดฐานรับของโจร ซึ่งก็คือสิทธิของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินในอันที่จะติดตามเอาทรัพย์สินนั้นคืนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิยึดถือไว้ได้เสมอ และปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการให้เหตุผลในคำวินิจฉัยว่าเหตุใดการกระทำเช่นนั้นจึงเป็นหรือไม่เป็นความผิดอาญาฐานรับของโจรยังคงคู่สับสน บิดเบือนจากหลักทฤษฎีทางกฎหมายและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของบทบัญญัติกฎหมาย อีกทั้งเมื่อยึดถือเอามาเป็นบรรทัดฐานในการวินิจฉัยคดีอื่น ๆ ต่อไปก็อาจกลายเป็นที่มาของความไม่เป็นธรรมได้ ยกตัวอย่างเช่น ในบางคดีศาลวินิจฉัยว่าจำเลยไม่มีความผิดฐานรับของโจรเนื่องจากไม่มีเจตนาทุจริต ทั้งที่ในบทบัญญัติความผิดฐานรับของโจรต้องการองค์ประกอบความผิดภายในเพียงการกระทำโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 เท่านั้น ไม่คำนึงถึงว่าจำเลยจะมีเจตนาทุจริตเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นหรือไม่ การให้เหตุผลของศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นการให้เหตุผลที่ไม่ถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องหันมาให้ความสำคัญกับระบบการตีความกฎหมายอาญาและสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาประกอบในการวินิจฉัยความผิด เพื่อให้การปรับใช้กฎหมายเป็นไปโดยถูกต้องและเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีเฉพาะ เช่น กรณีนำทรัพย์สินกลับคืนเจ้าของ ซึ่งคำพิพากษาศาลฎีกาบางฉบับศาลได้วินิจฉัยว่าจำเลยไม่มีความผิดโดยให้เหตุผลว่าจำเลยไม่มีเจตนาทุจริต⁴⁹ หรือจำเลยไม่มีเจตนาทั้งที่เมื่อพิจารณาตามโครงสร้างของความผิดแล้วถือว่าจำเลยได้กระทำความครบองค์ประกอบของความผิดฐานรับของโจรแล้ว⁵⁰ หรือในบางคดีศาลก็ให้เหตุผลโดยนำบทบัญญัติในมาตราอื่นมาเป็นเหตุผลในการวินิจฉัยโดยมิได้พิจารณาถึงบทบัญญัติ

⁴⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 596/2482 “การที่จำเลยรับเงินจากเจ้าทรัพย์เพื่อไปกระเบื้องจากคนร้าย แล้วรับกระเบื้องมาให้เจ้าทรัพย์นั้น ยังไม่พอจะถือว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตกระทำผิดฐานรับของโจร” อ้างอิงจาก <http://deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/searchlist.jsp>

⁵⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 657/2519 “การที่ผู้เสียหายให้จำเลยไปช่วยสืบหาและไปตำรวจที่อยู่ในความครอบครองของผู้เสียหายซึ่งถูกคนร้ายลักเอาไป จำเลยจึงไปตำรวจดังกล่าวคืนมาให้ เช่นนี้ ยังถือไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนากระทำความผิด จำเลยไม่มีความผิดฐานรับของโจร”. อ้างอิงจาก <http://deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/searchlist.jsp>

ฐานรับของโจรอย่างจริงจัง⁵¹ จึงทำให้ความผิดฐานรับของโจรถูกละเลยไปโดยปริยายทั้งที่ บทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานรับของโจรเป็นบทบัญญัติที่สำคัญในอันที่จะช่วยป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอื่น ๆ ได้

4.5 วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาตามโครงสร้างของความผิดอาญา

ในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับกระบวนการวินิจฉัยความผิดฐานรับของโจร โดยนำเอาคำพิพากษาของศาลฎีกามาเป็นตัวอย่างประกอบการวิเคราะห์ และจะนำเสนอแนวทางในการค้นหาคำอธิบายหรือการให้เหตุผลที่ถูกต้องและเป็นไปตามหลักทฤษฎีทางกฎหมายให้แก่การวินิจฉัยความผิดฐานรับของโจร ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าในการวินิจฉัยความผิดอาญาต้องวินิจฉัยตาม โครงสร้างของความผิดอาญาโดยพิจารณาคุณธรรมทางกฎหมายประกอบด้วย เสมอ ซึ่งถือว่าเป็นไปตามหลักการตีความกฎหมายอาญาที่ต้องตีความอย่างเคร่งครัดตามตัวอักษร และตามเจตนารมณ์ของกฎหมายประกอบกัน จะตีความตามหลักใดหลักหนึ่งเพียงอย่างเดียวไม่ได้ เพราะกฎหมายอาญาเป็นบทกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นอย่างมาก การบังคับใช้กฎหมายอาญาจึงจำเป็นต้องกระทำด้วยความรอบคอบและถูกต้องตามหลักทฤษฎีทางกฎหมาย

จากการศึกษาคำพิพากษาของศาลฎีกาพบว่าในทางปฏิบัติศาลฎีกาจะวินิจฉัยความผิดตามองค์ประกอบของความผิดอาญา ซึ่งในการวินิจฉัยความผิดฐานรับของโจรก็เช่นเดียวกัน ศาลฎีกาได้วินิจฉัยโดยให้เหตุผลประกอบคำพิพากษาดามองค์ประกอบในมาตรา 357 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่มักพบปัญหาว่าศาลมิได้พิจารณาถึงคุณธรรมทางกฎหมายซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายประกอบการวินิจฉัยด้วย ในบางกรณีเป็นการใช้กฎหมายโดยการตีความตาม

---

⁵¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 330/2549 “ความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดที่เกิดจากการกระทำอันเป็นการอุปการะความผิดฐานลักทรัพย์ หรือความผิดอื่นดังที่บัญญัติไว้ใน ปอ.มาตรา 357 เช่น ช่วย ซื่อ จำหน่าย หรือรับไว้ด้วยประการอื่นใด ความผิดฐานรับของโจรจึงต้องเกิดหลังจากมีการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ เมื่อโจทก์บรรยายฟ้องว่าการทำความผิดฐานรับของโจรเกิดขึ้นก่อนย่อมเป็นคำฟ้องขัดต่อสภาพและลักษณะของการทำความผิดอย่างชัดเจนจึงเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158”. อ้างอิงจาก <http://deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/searchlist.jsp>

ตัวอักษรมากกว่าจะทำความเข้าใจว่ากฎหมายนั้นบัญญัติขึ้นมาด้วยความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองอะไร อะไรคือคุณธรรมทางกฎหมายของบทบัญญัตินั้น จึงส่งผลให้คำพิพากษาฎีกาบางฉบับวินิจฉัยโดยอธิบายหรือให้เหตุผลประกอบคำพิพากษาที่ไม่ถูกต้องตามหลักทฤษฎีทางกฎหมาย หรืออาจเป็นไปได้ว่าศาลได้พิจารณาถึงคุณธรรมทางกฎหมายประกอบการวินิจฉัยด้วยแล้วแต่ไม่ได้แสดงเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ก่อให้เกิดความสับสนและเข้าใจผิดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบของความคิดฐานรับของโจรซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของเหตุผลที่ศาลนำมาวินิจฉัย และผลลัพธ์ที่น่ากังวลที่สุดก็คือการนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมแก่บุคคลผู้ต้องถูกลงโทษทางอาญานั้นเอง

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นว่า ประเด็นเรื่องการช่วยติดตามเอาทรัพย์สินกลับคืนผู้เป็นเจ้าของนั้นมักมีปัญหาในการอธิบายหรือการให้เหตุผลว่าเหตุใดศาลจึงวินิจฉัยเช่นนั้น ด้วยความเคารพต่อศาลฎีกา ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาบางฉบับขึ้นมาอธิบายถึงการให้เหตุผลประกอบคำพิพากษาของศาลฎีกาว่าถูกต้องหรือไม่ หากไม่ถูกต้องแล้วจะมีแนวทางในการอธิบายหรือให้เหตุผลประกอบคำพิพากษาอย่างไรจึงจะถูกต้องตามหลักทฤษฎีทางกฎหมาย

กรณีตัวอย่างที่ 1 ซึ่งให้เหตุผลว่าการกระทำความผิดฐานรับของโจรจะต้องเป็นการกระทำที่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดมูลฐานที่ได้ทรัพย์สินไป ไม่ใช่กระทำเพื่อตนเองหรือผู้อื่น นอกเหนือจากผู้กระทำความผิดมูลฐาน ดังนั้น การกระทำที่มีใช่เป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดมูลฐานในการจำหน่ายทรัพย์สินก็ไม่เป็นความผิดฐานรับของโจร⁵² เป็นลักษณะของการให้เหตุผลว่าเป็นเพราะการกระทำครบหรือไม่ครบองค์ประกอบภายนอก ซึ่งหากพิจารณาตามหลักของการตีความกฎหมายแล้วจะพบว่าในบางกรณี เช่น กรณีที่จำเลยได้ช่วยเหลือติดตามเอาทรัพย์สินกลับคืนมาให้ผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งได้มีการเรียกค่าไถ่และจำเลยได้นำเงินค่าไถ่จากเจ้าทรัพย์สินไปไถ่ทรัพย์สิน

⁵² คำพิพากษาฎีกาที่ 532/2473 “ม. เรียกเงิน 14 บาท จาก ป. เจ้าของกระป๋องที่ถูกลักเป็นสินจ้างรางวัลในการที่ ม. ชี้ที่กระป๋องอยู่ให้ ป. ไปนำกระป๋องคืนมาได้โดย ป. ขอร้องให้ ม. ช่วย กล่าวคือ เจ้าทรัพย์สินได้ขอร้องให้จำเลยช่วยเหลือในการติดตามกระป๋องที่หาย และให้รางวัลแก่จำเลยเอง จำเลยจึงบอกที่ที่กระป๋องอยู่ให้ ดังนั้นจำเลยยังไม่มีความคิด” อ้างอิงจาก <http://deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/searchlist.jsp>

คืนมา กรณีเช่นนี้ จำเลยได้กระทำครบองค์ประกอบของความผิดฐานรับของโจรแล้ว เนื่องจากได้มีการนำเงินจากเจ้าทรัพย์ไปมอบให้คนร้ายเพื่อรับเอาทรัพย์กลับคืนมา อันเป็นลักษณะของการกระทำที่เป็นการช่วยเหลือคนร้ายให้สามารถจำหน่ายทรัพย์ได้โดยที่จำเลยรู้ว่าทรัพย์นั้นเป็นของที่ได้มาจากการกระทำความผิดซึ่งความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ แต่จำเลยก็ยังประสงค์ที่จะช่วยนำเงินไปให้คนร้าย ถือได้ว่าจำเลยได้กระทำครบองค์ประกอบของความผิดฐานรับของโจรแล้ว อย่างไรก็ตาม หากมองในแง่ของศีลธรรมจะเห็นว่าไม่สมควรลงโทษจำเลยซึ่งศาลเองก็มีความเห็นเช่นเดียวกัน หากแต่ไม่สามารถให้เหตุผลหรือคำอธิบายที่ถูกต้องและเหมาะสมกับคำวินิจฉัยได้ในประเด็นนี้หากศาลได้พิจารณาถึงสิ่งที่เรียกว่า “คุณธรรมทางกฎหมาย” ของความผิดฐานรับของโจรแล้วจะพบว่า มาตรา 357 แห่งประมวลกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองทรัพย์คืน ซึ่งก็คือสิทธิในการติดตามเอาทรัพย์คืนของผู้เป็นเจ้าของ ดังนั้น การที่จำเลยสามารถนำทรัพย์กลับมาคืนให้แก่เจ้าของได้แม้จะเป็นการนำเงินจากเจ้าของไปไถ่ทรัพย์กลับคืนมาก็ตาม การกระทำของจำเลยก็ไม่ได้กระทบต่อคุณธรรมทางกฎหมายของมาตรา 357 แม้ว่าจะได้มีการเรียกรับค่าไถ่ให้เช่นกัน แต่ก็เกินไปเพราะไม่ต้องการให้ทรัพย์นั้นถูกเปลี่ยนมือไปอันจะทำให้การติดตามเอาทรัพย์คืนทำได้ยากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงไม่ทำให้จำเลยมีความผิดฐานรับของโจร

กรณีตัวอย่างที่ 2 ซึ่งให้เหตุผลว่าการกระทำความผิดฐานรับของโจร ผู้กระทำจะต้องมีเจตนากระทำความผิด กล่าวคือ ผู้กระทำต้องทราบว่าเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดและประสงค์จะช่วยเหลือผู้กระทำความผิด⁵³ เป็นลักษณะของการให้เหตุผลว่าเป็นเพราะการกระทำครบหรือไม่ครบองค์ประกอบภายใน ซึ่งหากพิจารณาตามหลักของการตีความกฎหมายอาญาแล้วจะพบว่าผู้กระทำได้กระทำไปโดยเจตนาแล้ว เพราะผู้กระทำได้กระทำไปโดยรู้ว่าทรัพย์นั้นได้มาจากการกระทำความผิดและผู้กระทำต้องการให้คนร้ายได้รับค่าไถ่หรือผลประโยชน์กลับไป แต่เมื่อพิจารณาถึงคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานรับของโจรประกอบแล้วกลับพบว่า แม้ผู้กระทำจะช่วยให้คนร้ายได้รับค่าไถ่หรือผลประโยชน์กลับไป แต่ในอีกทางหนึ่งก็ได้ช่วยให้เจ้าของทรัพย์ได้รับทรัพย์กลับคืนมาด้วยเช่นกัน จึงเท่ากับว่าจำเลยได้ช่วยทำให้ทรัพย์ไม่ถูกเปลี่ยนมือไปอยู่กับบุคคลอื่น หากแต่ได้ช่วยทำให้สามารถติดตามเอาทรัพย์กลับคืนได้ง่ายขึ้น จำเลยจึงไม่มี

⁵³ โปรดดูเชิงอรรถที่ 50.

ความผิดฐานรับของโจร เพราะไม่ได้กระทำการอันเป็นการขัดแย้งหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานรับของโจร

กรณีตัวอย่างที่ 3 เป็นการให้เหตุผลว่าผู้กระทำความผิดฐานรับของโจรจะต้องมีเจตนาทุจริต⁵⁴ ดังเช่นคำอธิบายในตำราก่อนใช้ประมวลกฎหมายอาญา⁵⁵ อันเป็นเรื่องของเจตนาพิเศษ ซึ่งหากพิจารณาตามหลักของการตีความกฎหมายอาญาแล้วจะพบว่ากรณีกฎหมายในลักษณะดังกล่าวดังกล่าวเป็นการให้เหตุผลที่ขัดกับบทบัญญัติของกฎหมาย เพราะความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 วรรคแรก ต้องการองค์ประกอบความผิดภายในเพียงการกระทำโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 เท่านั้น ไม่คำนึงถึงว่าจำเลยจะมีเจตนาทุจริต⁵⁶ หรือไม่ ดังนั้น จึงไม่ควรนำเอาเรื่องเจตนาพิเศษมาเป็นเหตุผลประกอบในการวินิจฉัยความผิดฐานรับของโจร ส่วนเหตุผลที่เหมาะสมและควรให้ความสำคัญคือเรื่องของคุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่มาตรา 357 ประสงค์จะคุ้มครอง เพราะหากศาลตีความโดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายมิใช่คำนึงถึงแต่ตัวบทกฎหมายแต่อย่างเดียว ก็จะช่วยให้การอธิบายหรือให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยทำได้ง่ายขึ้น ดังนั้น ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 596/2482 จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานรับของโจรเพราะจำเลยไม่ได้กระทำการอันเป็นการขัดแย้งหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานรับของโจร กล่าวคือ จำเลยไม่ได้ขัดขวางการติดตามเอาทรัพย์สินกลับคืนหรือทำให้การเอาทรัพย์สินกลับคืนทำได้ยากขึ้นแต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้ ในระยะหลังคำพิพากษาฎีกาบางฉบับจึงได้เลี่ยงไปใช้คำว่า “ทุจริต” ในการอธิบายหรือให้เหตุผลประกอบคำพิพากษา⁵⁷ เพื่อเลี่ยงปัญหาว่าคำพิพากษาฎีกาขัดแย้งกับบทบัญญัติ

⁵⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(1) “โดยทุจริต” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น.

⁵⁵ โปรดดูเชิงอรรถที่ 49.

⁵⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (1) บัญญัติว่า “โดยทุจริต หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น”.

⁵⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 2611/2527 “ผู้เสียหายขอให้ ส. หลานชายช่วยติดตามหารถจักรยานที่ถูกลัก ส. ขอร้องให้จำเลยช่วยอีกต่อหนึ่ง จำเลยติดตามได้จึงนำรถมาเก็บไว้ที่บ้าน แม้มิได้นำส่งคืนทันที แต่เมื่อ ช. ถูกจับจำเลยก็ไปแจ้งต่อตำรวจทันทีว่ารถอยู่ที่จำเลย การนำรถมาเก็บไว้ที่บ้านก็กระทำโดยเปิดเผย มิได้ปิดบังซ่อนเร้น

ของกฎหมายดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ผู้เขียนเห็นว่าไม่ใช่ทางออกที่ถูกต้องนัก ที่เหมาะสมสมควรนำคุณธรรมทางกฎหมายมาพิจารณาประกอบในการวินิจฉัยความผิดนอกเหนือจากการพิจารณาเฉพาะตัวบทกฎหมายเพียงประการเดียว ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตีความกฎหมายอาญาที่ต้องตีความตามตัวอักษรและตามเจตนารมณ์ของกฎหมายควบคู่กันไป

กรณีตัวอย่างที่ 4 เป็นการให้เหตุผลโดยนำบทบัญญัติในมาตราอื่นมาเป็นเหตุผลในการวินิจฉัยประกอบกับบทบัญญัติฐานรับของโจร เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 330/2549⁵⁸ ที่วินิจฉัยด้วยการให้เหตุผลว่าการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดมูลฐานที่ได้ทรัพย์ไปต้องเป็นการช่วยเหลือหลังจากที่ได้เกิดการกระทำความผิดมูลฐานแล้ว กล่าวคือ ทรัพย์นั้นต้องเป็นของโจรหรือของร้ายเสียก่อนจึงจะเกิดความผิดฐานรับของโจรได้ ดังนั้น การที่โจทก์บรรยายฟ้องว่าการกระทำความผิดฐานรับของโจรเกิดขึ้นก่อนจึงเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158 ซึ่งหากพิจารณาตามหลักของการตีความกฎหมายแล้วจะพบว่าหากข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยได้กระทำในลักษณะของความผิดฐานรับของโจรก่อนที่จะเกิดความผิดมูลฐาน ศาลสามารถให้เหตุผลประกอบคำวินิจฉัยได้โดยไม่ต้องอ้างเหตุผลตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158 กล่าวคือ เมื่อตีความตามตัวอักษรจะพบว่าการกระทำของจำเลยไม่ครบองค์ประกอบของความผิดฐานรับของโจร เพราะไม่มีทรัพย์อันเป็นของโจร เนื่องจากการกระทำที่จะทำให้ทรัพย์กลายเป็นของโจรยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวถือว่าเป็นเงื่อนไขแห่งการลงโทษทางภาววิสัย เมื่อสิ่งของนั้นไม่ได้มาจากการกระทำความผิดในลักษณะลักทรัพย์ ฯลฯ ของโจรหรือของร้ายตามความในมาตรา 357 แห่งประมวลกฎหมายอาญาจึงยังไม่มี จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานรับของโจร ส่วนจะผิดฐานอื่นหรือไม่ต้องไปพิจารณาตามองค์ประกอบของความผิดฐานนั้น ๆ ต่อไป

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่าหากศาลวินิจฉัยความผิดตามหลักการตีความกฎหมายอาญาโดยวินิจฉัยไปตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ เริ่มจากการตีความตามตัวอักษรโดยพิจารณาตามโครงสร้างของความผิดอาญา หลังจากนั้นจึงพิจารณาคณะธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองประกอบ ซึ่งเป็นหลักการตีความตามเจตนารมณ์

อันแสดงว่าจำเลยกระทำไปโดยสุจริต ดังนี้จำเลยไม่มีความผิดฐานรับของโจร” อ้างอิงจาก <http://deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/searchlist.jsp>

⁵⁸ โปรดดูเชิงอรรถที่ 51.

ของกฎหมายที่นักกฎหมายไม่ควรละเลย เมื่อวินิจฉัยความผิดตามหลักการตีความกฎหมายอาญา โดยวินิจฉัยไปตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบแล้ว ก็จะทำให้สามารถค้นหาคำอธิบายหรือหาเหตุผลให้กับคำวินิจฉัยได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรม ด้วยเหตุนี้ ในการวินิจฉัยความผิดฐานรับของโจรก็จำเป็นต้องพิจารณาอย่างเป็นลำดับขั้นตอนเช่นกัน ดังนี้

1) พิจารณาตามโครงสร้างของความผิดฐานรับของโจรตามมาตรา 357 แห่งประมวลกฎหมายอาญา⁵⁹ ซึ่งเป็นการตีความตามตัวอักษร และ

2) พิจารณาถึงคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานรับของโจร ซึ่งก็คือ “คุณค่า” (Value) หรือสิทธิในการติดตามเอาทรัพย์สินของผู้เป็นเจ้าของ กล่าวคือ พิจารณาว่าการกระทำของจำเลยขัดแย้งหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อการติดตามเอาทรัพย์สินของผู้เป็นเจ้าของหรือไม่ อันเป็นการตีความตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

---

⁵⁹ โปรดดูหน้า 58-66.